

Y-virus baart zorgen

De afgelopen jaren heeft de NAK steeds meer pootaardappelen moeten afkeuren op aardappel-Y-virus, terwijl er weinig perzikluizen waren. De NAK en het onderzoeksinstituut PRI zoeken de komende jaren uit of er wellicht andere luizen in het spel zijn, of een nieuw type, ofwel isolaat, van het aardappel Y-virus in het spel is.

Door: Egbert Jonkheer
Fotografie: Marcel Bekken

Steeds vaker moet de NAK in de nacontrole vaststellen dat percelen zijn besmet met het aardappel-Y-virus. Afgemeten aan 'virusjaren' in het verleden levert dat op zich geen schokkende cijfers op (in 2005 werd 347 ha afgekeurd en 1.378 ha in klasse verlaagd), maar een verklaring voor de toename heeft de keuringsdienst niet. Sterker nog, er zou niks aan de hand moeten zijn.

In de drie hoge zuigvallen, waarmee de NAK de luizenvluchten volgt, werd de afgelopen jaren nauwelijks een groene perzikluis gevonden. Het is deze luis die altijd als meest efficiënte verspreider van het aardappel-Y-virus werd beschouwd. Ook in de gele vangbakken zijn weinig groene perzikluizen gevonden. Dit roept de vraag op of er een andere luizensoort actief is. „Dat zou kunnen”, zegt Paul Piron, luizendeskundige bij Plant Research International (PRI) in Wageningen. Hij heeft het laatste onderzoek uitgevoerd naar de mate waarin de verschillende luizensoorten het virus kunnen overbrengen.

Dat onderzoek was begin jaren '80. „We weten dat een heleboel luizensoorten het virus kunnen overbrengen, zij het lang niet zo efficiënt als de perzikluis. Maar het kan dat nieuwe luizensoorten actief zijn, of dat bestaande soorten het virus tegenwoordig sneller overbrengen.”

Nieuw type virus

De komende drie jaar gaan NAK en PRI in de belangrijkste pootaardappelgebieden grote hoeveelheden luizen vangen, om te kijken welke soorten er voorkomen. Ook zoeken zij uit welke stammen van het virus in zieke planten zitten en hoe goed de verschillende bladluizen die stammen kunnen overbrengen.

De onderzoekers houden er rekening mee

HET Y-VIRUS

Het Y-virus is een zogenaamd non-persistent virus. Dit betekent dat een luis het virus uiterst snel kan overbrengen. Wanneer een groene perzikluis een blad aanprijkt, en besluit toch maar weer verder te vliegen naar een nog leukere plant, lift het virus mee op haar zuignuit. In 20 tot 60 seconden kan zij op die manier het virus overbrengen. Er zijn verschillende varianten bekend van het Y-virus. In Nederland wordt nog aangenomen dat Y¹ het belangrijkste is. Deze geeft nauwelijks zichtbare symptomen in het gewas. Andere varianten zijn Y², Y³ en Y⁴. De laatste geeft ook symptomen in de knol. Het ras Nicola is hieronder meer vatbaar voor. De symptomen zijn bultjes op de schil en bruine ringen in

dat er mogelijk een nieuw type Y virus actief is, dat in het veld maar nauwelijks symptomen laat zien. Aanwijzing hiervoor is dat juist in de nacontrole steeds meer pootgoed wordt afgekeurd. Ook rassen waarvan gedacht werd dat ze niet zo vatbaar zijn voor het meest voorkomende virustype (Y¹), zoals Desirée, blijken in de nacontrole besmet. In andere landen zijn al aanwijzingen gevonden voor verschuivingen in de virustypen.

Als er inderdaad nieuwe virustypen in het spel zijn, dan heeft dat vergaande gevolgen. Niet alleen het advies- en einddatumstelsel dat de NAK hanteert, moet dan wellicht moeten worden herzien. Ook de resistentiecijfers van de rassen moeten worden aangepast. Vanwege het grote belang voor de pootgoedsector betalen ook het ministerie van landbouw en het HPA mee aan het onderzoek.

Teler niet vrijuit

In eerste instantie wordt de oorzaak van het oprukkende Y-virus bij de luizen of het virus zelf gezocht. Het is volgens aardappeldeskundige Kees Bus van Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (PPO) in Lelystad ook goed om hier onderzoek naar te doen. Maar gevraagd naar zijn visie op de zaak, gaat ook de teler niet vrijuit. „Telers kiemen tegenwoordig nauwelijks meer voor en moeten door de schaalvergroting een groter oppervlakte selecteren. De selectie vindt hierdoor later plaats en dat is link”, geeft de onderzoeker aan. „Jonge planten maken veel eiwit aan en vermee deren het virus snel. Selecteren moet daarom zo vroeg mogelijk gebeuren.”

Ook andere teeltmaatregelen zouden volgens hem een rol kunnen spelen, zoals de afname in het gebruik van minerale olie of het herhaaldelijk toepassen van lage doseringen insecticiden, waardoor luizen immuun zijn geworden.

Copyright foto

Selecteren tegen het aardappel Y-virus moet zo vroeg mogelijk gebeuren, vindt PPO-onderzoeker Kees Bus.